

Vergaderjaar 2009–2010

32 360 XII

Jaarverslag en slotwet Ministerie van Verkeer en Waterstaat

Nr. 2

RAPPORT BIJ HET JAARVERSLAG 2009 VAN HET MINISTERIE VAN VERKEER EN WATERSTAAT (XII)

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

's-Gravenhage, 19 mei 2010

Hierbij bieden wij u het op 7 mei 2010 door ons vastgestelde «Rapport bij het Jaarverslag 2009 van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat (XII)» aan.

Algemene Rekenkamer

drs. Saskia J. Stuiveling,
president

dr. Ellen M.A. van Schoten RA,
secretaris

Inhoud

Samenvatting	5
1 Over dit onderzoek	6
1.1 Oordelen bij het jaarverslag	6
1.2 Onderzoek naar beleid	6
1.3 Onderzoek naar de bedrijfsvoering	6
1.4 Onderzoek naar de financiële informatie	7
2 Beleid	8
2.1 Beschikbaarheid van de beleidsinformatie	8
2.2 Praktijktoets	8
2.3 Oordeel over totstandkoming informatie in jaarverslag over gevoerd beleid	9
3 Bedrijfsvoering	10
3.1 Ontwikkeling in de bedrijfsvoering	10
3.2 Oordeel over het financieel beheer en materieelbeheer	10
3.2.1 Beheer prestatiecontracten Rijkswaterstaat	11
3.2.2 Ontvangstenbeheer Rijkswaterstaat	11
3.2.3 Verplichtingenbeheer kerndepartement	12
3.3 Oordeel over totstandkoming informatie in jaarverslag over bedrijfsvoering	12
4 Financiële informatie	13
4.1 Oordeel over de financiële informatie in het jaarverslag	13
4.2 Oordeel over de saldibalans	13
5 Reactie minister en nawoord Algemene Rekenkamer	14
5.1 Reactie minister van VenW	14
5.2 Nawoord Algemene Rekenkamer	15
Kwaliteitskaart	16
Audit Actielijst 2010	22
Overzicht van fouten en onzekerheden in de financiële informatie in het Jaarverslag 2009 van het Ministerie van VenW (XII)	23
Gebruikte afkortingen	30

SAMENVATTING

Voor u ligt ons rapport bij het Jaarverslag 2009 van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat (VenW, XII). In dit rapport presenteren wij de resultaten van ons rechtmatigheidsonderzoek naar het jaarverslag en de bedrijfsvoering van dit ministerie.

Wij hebben uit hoofde van onze wettelijke taak, zoals beschreven in de Comptabiliteitswet 2001, het gevoerde financieel beheer en materieelbeheer van het Ministerie van VenW beoordeeld en wij zijn nagegaan of de informatie in het jaarverslag van dit ministerie over het gevoerde beleid, over de bedrijfsvoering en over de financiën tot stand is gekomen volgens de daarvoor geldende regels, en goed is weergegeven in het jaarverslag.

De belangrijkste uitkomsten van ons onderzoek naar het Jaarverslag 2009 van het Ministerie van VenW zijn:

Niet-financiële informatie

De niet-financiële informatie in het jaarverslag ontwikkelt zich positief. Vergeleken met het Jaarverslag 2008 en de Begroting 2009 is in het Jaarverslag 2009 meer concrete beleidsinformatie beschikbaar of is duidelijker aangegeven waarom die ontbreekt («*comply or explain*»).

Bedrijfsvoering

De bedrijfsvoering bij het Ministerie van VenW is verbeterd, maar nog niet op orde. Het ontvangstbeheer bij Rijkswaterstaat (RWS) is eind 2009 op orde gekomen; de vorderingen die voortvloeien uit bestuurlijke overeenkomsten kunnen nu tijdig en volledig worden gefactureerd. Wel moeten bij enkele diensten van RWS de verbeteringen in het ontvangstbeheer nog structureel worden ingebed. Bij RWS blijft het beheer van de prestatiecontracten aandacht vragen. Daarnaast is het verplichtingenbeheer van Hoofddirectie Financiën, Management en Control (FMC) en de Shared Services Organisatie (SSO) nog onvoldoende op orde.

Financiële informatie

De financiële informatie in het jaarverslag voldoet aan de eisen die in de CW 2001 worden gesteld.

1 OVER DIT ONDERZOEK

Een minister verantwoordt zich in zijn jaarverslag over hoe zijn ministerie in het afgelopen jaar heeft gepresteerd en gefunctioneerd. In het jaarverslag staat of de doelen en prestaties die in de begroting van het ministerie waren afgesproken, ook zijn gerealiseerd (informatie over het beleid), hoe het ministerie heeft gefunctioneerd (informatie over de bedrijfsvoering) en wat de verplichtingen, uitgaven en ontvangsten van het ministerie zijn geweest (financiële informatie).

Wij onderzoeken de informatie in het jaarverslag op elk van deze drie terreinen, en kijken ook naar de achterliggende processen binnen het ministerie. Op basis hiervan formuleren wij onze bevindingen en oordelen.

In dit rapport komen achtereenvolgens aan de orde: de informatie in het jaarverslag over het door de minister gevoerde beleid (hoofdstuk 2), over de bedrijfsvoering van het ministerie (hoofdstuk 3) en over de financiën van het ministerie (hoofdstuk 4). Wij besluiten dit rapport met een weergave van de reactie die wij op het conceptrapport hebben gekregen van de minister van VenW, aangevuld met ons nawoord (hoofdstuk 5). Een lijst met afkortingen die specifiek zijn voor dit rapport, is achterin opgenomen als bijlage.

Een uitgebreide toelichting op dit rapport vindt u op www.rekenkamer.nl.

1.1 Oordelen bij het jaarverslag

De Algemene Rekenkamer doet jaarlijks rechtmatigheidsonderzoek bij het Rijk. Wij doen dit onderzoek uit hoofde van onze wettelijke taak zoals beschreven in de CW 2001. Wij beoordelen het gevoerde financieel beheer en materieelbeheer en gaan na of de informatie in de jaarverslagen over het gevoerde beleid, over de bedrijfsvoering en over de financiën tot stand is gekomen volgens de daarvoor geldende regels en goed is weergegeven in de jaarverslagen. Met onze wettelijke oordelen hierover ondersteunen we de Tweede Kamer bij het verlenen van decharge aan de betrokken ministers.

1.2 Onderzoek naar beleid

Niet alleen het doen van onderzoek naar de jaarverslagen behoort tot de wettelijke taak van de Algemene Rekenkamer. De CW schrijft daarnaast voor dat wij jaarlijks onderzoek doen naar de doeltreffendheid en de doelmatigheid van het gevoerde beleid (CW 2001, artikel 85). Dit jaar hebben wij het gevoerde beleid op een aantal terreinen onder de loep genomen. Hierover rapporteren wij in hoofdstuk 2. We schetsen een beeld van de beschikbaarheid in het jaarverslag van informatie over het door de minister gevoerde beleid. Daarnaast geven we voor de door ons onderzochte onderwerpen aan in hoeverre het gevoerde beleid heeft bijgedragen aan het oplossen van maatschappelijke problemen en of het voor dit beleid bestemde geld ook is besteed zoals met de Tweede Kamer was afgesproken. Tot slot geven we in dit hoofdstuk een oordeel over de wijze waarop de beleidsinformatie tot stand is gekomen.

1.3 Onderzoek naar de bedrijfsvoering

Conform de CW 2001 (artikel 82) doet de Algemene Rekenkamer ook onderzoek naar de bedrijfsvoering van departementen. Wij integreren dit onderzoek in het jaarlijks terugkerende rechtmatigheidsonderzoek. Wij

geven in hoofdstuk 3 een oordeel over het gevoerde financieel beheer en materieelbeheer en de ten behoeve van dat beheer bijgehouden administraties. Ook geven we in dit hoofdstuk een oordeel over de wijze waarop de informatie over de bedrijfsvoering in het jaarverslag tot stand is gekomen.

1.4 Onderzoek naar de financiële informatie

Ook het onderzoek naar de financiële informatie in het jaarverslag is onderdeel van ons jaarlijkse rechtmatigheidsonderzoek (CW 2001, artikel 82). In hoofdstuk 4 melden we zowel de fouten en onzekerheden in de financiële informatie die de *kwantitatieve* tolerantiegrenzen overschrijden als de fouten en onzekerheden in de financiële informatie die naar hun aard onze *kwalitatieve* tolerantiegrenzen overschrijden. Onder «fouten» verstaan we financiële informatie die niet rechtmatig tot stand is gekomen (dat wil zeggen: het begrotingsgeld is niet volgens de regels ontvangen of uitgegeven) of niet deugdelijk is weergegeven (dat wil zeggen: er is geen goede verantwoording afgelegd in het jaarverslag). We spreken van «onzekerheden», wanneer we door onvolkomenheden in het financieel beheer niet kunnen vaststellen of er al dan niet sprake is van fouten.

2 BELEID

Onze conclusie op hoofdlijnen is dat de totstandkoming van de beleidsinformatie van het Ministerie van VenW voldoet aan de daaraan te stellen eisen. Ook is er voldoende beleidsinformatie beschikbaar.

2.1 Beschikbaarheid van de beleidsinformatie

De beschikbaarheid van beleidsinformatie heeft zich het afgelopen jaar positief ontwikkeld. In het Jaarverslag 2009 is meer concrete beleidsinformatie (dat wil zeggen: specifiek, meetbaar en tijdgebonden) opgenomen dan in het Jaarverslag 2008 en de Begroting 2009, of is duidelijker aangegeven waarom geen concrete beleidsinformatie aanwezig is («comply or explain»). Bij een aantal doelstellingen geeft VenW aan dat ze werken aan de ontwikkeling van een indicator. Hierbij is aangegeven dat deze indicatoren zullen worden opgenomen in de Begroting 2011. Indien deze indicatoren ervoor zorgen dat de doelen meer specifiek, meetbaar en tijdgebonden worden, zal VenW vanaf de volgende begroting de stijgende lijn door kunnen trekken.

2.2 Praktijkttoets

In onze praktijktoets bekijken we wat de bijdrage van het beleid is geweest aan de oplossing van een bepaald maatschappelijk probleem, en gaan we na of het voor dit beleid bestemde geld besteed is aan de afgesproken doelen. Bij het Ministerie van VenW hebben we een praktijktoets verricht naar het beleidsdoel «5% jaarlijkse groei van het ov per spoor gedurende de kabinetsperiode». Dit beleidsdoel valt onder beleidsartikel 34.03: Netwerk Spoor: Betrouwbaarheid en capaciteit van het spoornetwerk vergroten. Het financieel belang dat met dit onderwerp is gemoeid, bedraagt voor de hele kabinetsperiode € 207 miljoen. De belangrijkste bevinding uit ons onderzoek is dat de maatregelen die worden genomen in het kader van dit beleidsdoel wel aansluiten bij de wensen en de behoeften van de burger, maar dat het onduidelijk is of deze maatregelen bijdragen aan de realisatie van het uiteindelijke beleidsdoel. Het ministerie heeft namelijk maar beperkte mogelijkheden om het bereiken van het einddoel, 5% jaarlijkse groei van het ov per spoor, te beïnvloeden. In de praktijk blijkt het ministerie voornamelijk in te zetten op realisatie van het tussendoel: verbetering van het reizen per trein. Hierbij is het ons voor drie van de vier door ons onderzochte maatregelen niet duidelijk geworden in hoeverre deze maatregelen bijdragen aan de jaarlijkse groei van het ov per spoor.

Daarnaast blijkt uit ons onderzoek dat in de publieke verantwoording over het beleid, zoals het jaarverslag van VenW en Infrastructuurfonds, voortgangsrapportages aan de Tweede Kamer en de midterm review, informatie ontbreekt over de jaarlijkse uitgaven aan de verschillende maatregelen. Ook wordt niet altijd duidelijk welke beleidsprestaties het Ministerie van VenW heeft gerealiseerd. Hierdoor is geen koppeling tussen de uitgaven en de beleidsprestaties te maken. Doordat deze koppeling niet te maken is op basis van de publieke verantwoording aan de Tweede Kamer, kan de Tweede Kamer haar budgetrecht niet goed uitvoeren.

2.3 Oordeel over totstandkoming informatie in jaarverslag over gevoerd beleid

Krachtens de CW 2001 geven wij elk jaar een oordeel over de totstandkoming van de informatie die in de jaarverslagen van de ministeries wordt verstrekt over het gevoerde beleid. Bij het Ministerie van VenW selecteren wij hiertoe jaarlijks één of enkele effect- of prestatiegegevens. Dit jaar hebben we de totstandkoming van het prestatiegegeven «reizigerskilometers in de trein» (artikel 34, operationele doelstelling 3) uit het Jaarverslag 2009 van het Ministerie van VenW onderzocht. Onderstaand kader bevat ons oordeel over de totstandkoming van deze informatie.

Oordeel

Op grond van ons onderzoek hebben we vastgesteld dat de informatie over de *reizigerskilometers in de trein* op deugdelijke wijze tot stand is gekomen en voldoet aan de verslaggevingseisen.

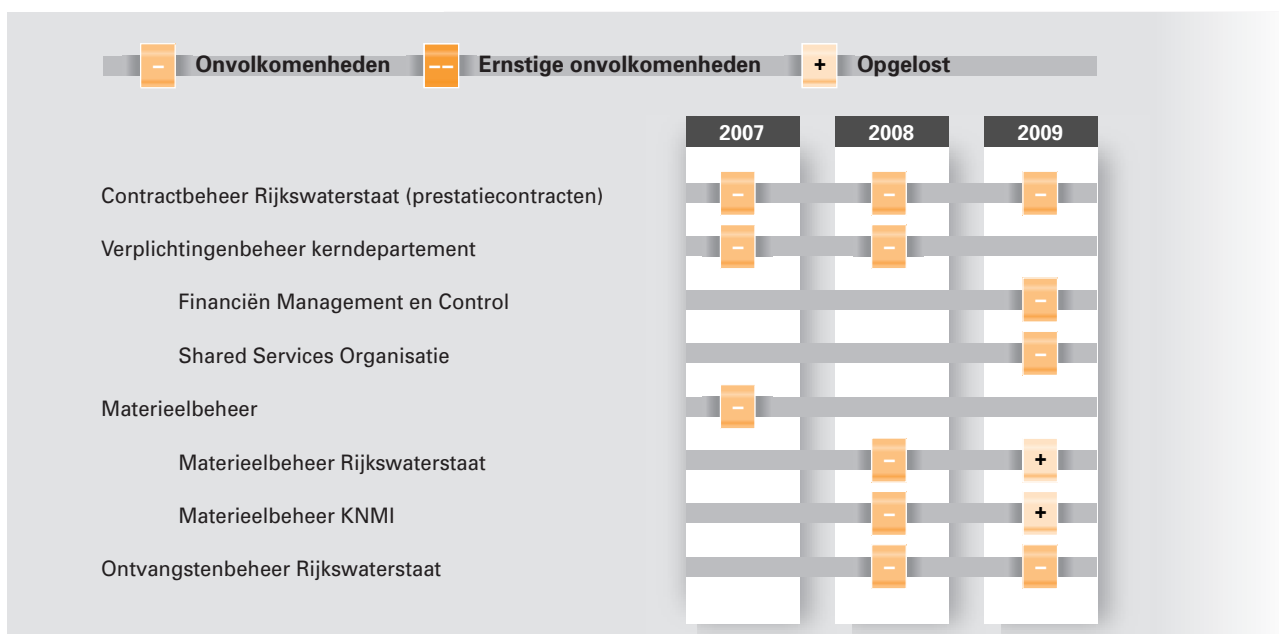
3 BEDRIJFSVOERING

Onze conclusie op hoofdlijnen is dat er in het algemeen in de bedrijfsvoering van het Ministerie van VenW sprake is van vooruitgang. De onvolkomenheid voor het materieelbeheer bij het Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut (KNMI) is opgeheven, evenals de onvolkomenheid voor het beheer van het wagenpark en de ICT-middelen bij Rijkswaterstaat (RWS).

3.1 Ontwikkeling in de bedrijfsvoering

Onderstaande figuur toont de ontwikkeling van de onvolkomenheden in de bedrijfsvoering van het Ministerie van VenW over de afgelopen drie jaar. Te zien is welke (ernstige) onvolkomenheden wij de laatste jaren hebben aangetroffen in het financieel beheer en het materieelbeheer en in de overige onderdelen van de bedrijfsvoering, en welke onvolkomenheden zijn opgelost.

Ontwikkeling onvolkomenheden in de bedrijfsvoering
Ministerie van VenW

Wij hebben in 2009 vier onvolkomenheden geconstateerd in de bedrijfsvoering van het ministerie. Deze komen aan bod in § 3.2. Een toelichting op de onvolkomenheden is opgenomen in het achtergronddocument «Toelichting op het rapport bij het Jaarverslag 2009 van het Ministerie van VenW». Dit document staat op onze website www.rekenkamer.nl.

3.2 Oordeel over het financieel beheer en materieelbeheer

In onderstaand kader staat ons oordeel over het financieel beheer en het materieelbeheer van het Ministerie van VenW. Krachtens de CW 2001 gaan wij jaarlijks na of deze onderdelen van de departementale bedrijfsvoering voldoen aan de daaraan gestelde eisen.

Oordeel

De onderzochte onderdelen van het financieel beheer, het materieelbeheer en de daartoe bijgehouden administraties van het Ministerie van VenW voldeden in 2009 aan de in de CW 2001 gestelde eisen, met uitzondering van:

- contractbeheer bij Rijkswaterstaat;
- ontvangstenbeheer bij Rijkswaterstaat;
- verplichtingenbeheer bij de Hoofddirectie Financiën, Management en Control;
- verplichtingenbeheer bij de Shared Services Organisatie.

3.2.1 Beheer prestatiecontracten Rijkswaterstaat

Wij constateren bij het Ministerie van VenW ook over 2009 een onvolkomenheid in het beheer van de prestatiecontracten. De verbeteringen die eind 2008 op dit punt waren bereikt, zijn niet bestendig.

Deze onvolkomenheid heeft betrekking op de baten-lastendienst Rijkswaterstaat, die verantwoordelijk is voor het vaste onderhoud van gebieden en objecten in de openbare ruimte, zoals grasbermen langs snelwegen. Dit onderhoud wordt uitgevoerd door aannemers, op basis van prestatiecontracten. Om vast te kunnen stellen of deze aannemers voldoen aan de contracteisen stelt Rijkswaterstaat een beheerplan op, waarin staat vermeld met welke controlefrequentie en met welke diepgang de verschillende aspecten van het contract worden getoetst. Het beheerplan dient te worden nageleefd en de toezichtactiviteiten dienen traceerbaar te zijn vastgelegd in een dossier.

Gedurende het jaar 2009 is een deel van de prestatiecontracten ontoereikend beheerst. De belangrijkste tekortkomingen waren: onvoldoende naleving van het beheerplan, onvoldoende documentatie van het toezicht en onvoldoende actie na geconstateerde tekortkomingen van de opdrachtnemer.

Wanneer prestatiecontracten niet goed worden beheerd, kan dit leiden tot onrechtmatige betalingen. Het risico bestaat dan immers dat tot betaling wordt overgegaan zonder dat afdoende is vastgesteld dat een opdrachtnemer de afgesproken prestatie heeft geleverd.

3.2.2 Ontvangstenbeheer Rijkswaterstaat

Vorig jaar hebben wij een onvolkomenheid geconstateerd in het ontvangstenbeheer van Rijkswaterstaat. Het ging om betalingen van lagere overheden voor infrastructuur die Rijkswaterstaat, op grond van bestuurlijke overeenkomsten, had aangelegd. De volledigheid van facturering van deze vorderingen was in 2008 niet gewaarborgd door het ontbreken van voldoende beheersmaatregelen.

Naar aanleiding van ons *Rapport bij het Jaarverslag 2008* heeft de minister van VenW aan de Tweede Kamer toegezegd in het vervolg de bestuurlijke overeenkomsten te inventariseren, opdat de hieruit voortvloeiende vorderingen tijdig en volledig gefactureerd zouden worden. Hiertoe zou in 2009 voor elke dienst van Rijkswaterstaat een convenantenregister worden aangelegd, met daarin alle bestuurlijke overeenkomsten. Het proces van inventariseren en vastleggen in een convenantenregister heeft enige tijd in beslag genomen, waardoor het merendeel van de diensten van Rijkswaterstaat het ontvangstenbeheer medio 2009 nog niet op orde had. Ultimo 2009 is het ontvangstenbeheer bij Rijkswaterstaat voldoende op orde gekomen; alle diensten beschikken inmiddels over een convenantenregister. Enkele diensten moeten echter nog wel het structurele beheer rond het convenantenregister vormgeven. Omdat het ontvangstenbeheer pas eind 2009 voldoende op orde is

gekomen, handhaven wij de onvolkomenheid in het ontvangstenbeheer van Rijkswaterstaat over 2009.

3.2.3 Verplichtingenbeheer kerndepartement

In 2008 was er bij het kerndepartement sprake van een ontoereikend verplichtingenbeheer. Het totaal van de verplichtingen vanuit opdrachten en contracten bij het kerndepartement bedroeg in 2008 € 150 miljoen. De problemen lagen bij het tijdig ondertekenen en registreren van verplichtingen tussen de € 15 000 en € 1 miljoen. Dit merkten wij aan als een onvolkomenheid.

Uit ons onderzoek over 2009 blijkt een verbetering in het beheer van verplichtingen vanuit opdrachten en contracten bij het kerndepartement. In 2009 had dit beheer betrekking op een totaalbedrag van € 185 miljoen. De hoogste leiding van het ministerie is betrokken geweest bij de effectuering van maatregelen die voor verbetering werden ingezet. Uit de gegevens van het ministerie blijkt dat de tijdigheid van het ondertekenen van de opdrachten en contracten bij het kerndepartement in 2009 is verbeterd en gedurende het jaar is gestegen: van 32% in januari naar 76% in december. Dat is een aanzienlijke verbetering gedurende het jaar. Echter, omdat het verplichtingenbeheer gedurende het jaar niet op orde was, handhaven we de onvolkomenheid voor het verplichtingenbeheer. Deze onvolkomenheid rekenen we toe aan de Hoofddirectie Financiën, Management en Control (FMC) en aan de Shared Services Organisatie (SSO). Deze onderdelen van het ministerie hebben een belangrijke rol bij het verplichtingenbeheer: FMC voor het toezicht op een toereikend verplichtingenbeheer en de SSO voor de administratieve verwerking van de verplichtingen die zijn aangegaan. Dat betekent dat er sprake is van twee onvolkomenheden, één voor FMC en één voor de SSO.

3.3 Oordeel over totstandkoming informatie in jaarverslag over bedrijfsvoering

Onderstaand kader bevat ons oordeel over de totstandkoming van de informatie die in het Jaarverslag 2009 van het Ministerie van VenW staat vermeld over de bedrijfsvoering van het departement. Krachtens de CW 2001 gaan wij jaarlijks na of deze informatie tot stand is gekomen volgens de daarvoor geldende regels.

Oordeel

De informatie over de bedrijfsvoering in het Jaarverslag 2009 van het Ministerie van VenW is op deugdelijke wijze tot stand gekomen en voldoet aan de verslaggevingsvoorschriften.

4 FINANCIËLE INFORMATIE

In dit hoofdstuk staan onze oordelen over de financiële informatie (§ 4.1) en over de saldibalans (§ 4.2) in het Jaarverslag 2009 van het Ministerie van VenW. Krachtens de CW 2001 gaan wij jaarlijks na of deze informatie voldoet aan de daaraan gestelde eisen.

4.1 Oordeel over de financiële informatie in het jaarverslag

Oordeel

De financiële informatie in het Jaarverslag 2009 van het Ministerie van VenW voldoet aan de eisen die de CW 2001 stelt. Dit betekent dat wij geen belangrijke fouten en onzekerheden in de rechtmatigheid en de deugdelijke weergave hebben geconstateerd die de tolerantiegrenzen overschrijden, en dat de informatie voldoet aan de verslaggevingsvoorschriften.

Het totaalbedrag van alle geconstateerde fouten en onzekerheden blijft onder de tolerantiegrens voor de financiële informatie in het jaarverslag als geheel.

Een overzicht van *alle* fouten en onzekerheden is opgenomen in de bijlagen van dit rapport.

4.2 Oordeel over de saldibalans

Oordeel

De informatie in de saldibalans in het Jaarverslag 2009 van het Ministerie van VenW voldoet aan de eisen die de CW 2001 stelt. Dit betekent dat wij geen belangrijke fouten en onzekerheden in de rechtmatigheid en de deugdelijke weergave hebben geconstateerd die de tolerantiegrenzen overschrijden, en dat de informatie voldoet aan de verslaggevingsvoorschriften.

In 2009 heeft het Ministerie van VenW voor € 1 687,4 miljoen aan openstaande voorschotten afgerekend. Wij zijn van oordeel dat de afgerekende voorschotten voldoen aan de gestelde eisen.

Het totaalbedrag van alle geconstateerde fouten en onzekerheden in de saldibalansposten blijft onder de tolerantiegrens voor de saldibalans als geheel.

Een overzicht van *alle* fouten en onzekerheden is opgenomen in de bijlagen van dit rapport.

5 REACTIE MINISTER EN NAWOORD ALGEMENE REKENKAMER

De minister van VenW heeft op 26 april 2010 gereageerd op ons *Rapport bij het Jaarverslag 2009 van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat (XII)*. Hieronder volgt een bewerking van de reactie van de minister van VROM (§ 5.1). De integrale reactie staat op onze website: www.rekenkamer.nl. De reactie gaf ons aanleiding tot een nawoord (§ 5.2).

5.1 Reactie minister van VenW

Het verheugt de minister van VenW dat hij met ons kan constateren dat de bedrijfsvoering van zijn ministerie in 2009 is verbeterd en dat ook de beleidsinformatie in de jaarverslagen zich positief ontwikkelt. De minister acht een kwalitatief goede bedrijfsvoering een essentiële randvoorwaarde voor het goed presteren en functioneren van zijn departement. Hij zet er dan ook op in de geconstateerde onvolkomenheden op te lossen.

Contractbeheer Rijkswaterstaat

Door extra managementaandacht was de beheersing van de prestatiecontracten ultimo 2009 weer van voldoende niveau, schrijft de minister. Om dit niveau in 2010 te borgen zijn aanvullende afspraken gemaakt tussen het bestuur van Rijkswaterstaat en de betreffende diensten. Daarnaast heeft de minister de departementale auditdienst verzocht hiernaar een audit uit te voeren.

Ontvangstenbeheer Rijkswaterstaat

Voor de facturering van ontvangsten bij de infrastructuurprojecten zijn in 2009 convenantenregisters ingericht. Het is voor 2010 relevant om deze convenantenregisters op orde te houden, aldus de minister. Hij meldt dat het noodzakelijke beheer hiervan inmiddels is ingericht en dat er aandacht is voor de borging van deze processen. De minister heeft de departementale auditdienst verzocht ook hiernaar een audit uit te voeren.

Verplichtingenbeheer Hoofddirectie Financiën, Management en Control en Shared Services Organisatie

Het verplichtingenbeheer is de laatste jaren VenW-breed sterk verbeterd, zodat de juistheid en de volledigheid van de verplichtingenadministratie in voldoende mate was gewaarborgd, stelt de minister vast. De inzet van de minister is om ook de tijdigheid van het ondertekenen van opdrachten en contracten Hoofddirectie Financiën, Management en Control en Shared Services Organisatie verder te verbeteren. Daartoe zal hij de in 2009 genomen maatregelen handhaven.

Doelmatigheid

In reactie op onze praktijktoets op het beleidsdoel '5% groei op het spoor' schrijft de minister dat hij blij is met onze bevinding dat de maatregelen die worden genomen in het kader van dit beleidsdoel aansluiten bij de wensen en de behoeften van de burger. Het is zijn bedoeling om met het Actieplan 5% groei op het spoor het reizen per trein voor steeds meer mensen aantrekkelijk te maken.

De minister onderschrijft niet onze bevinding dat het onduidelijk is of de maatregelen in het Actieplan bijdragen aan de realisatie van het uiteindelijke beleidsdoel. Naar zijn oordeel kan op basis van diverse onderzoeken van onder andere het Kennisinstituut voor Mobiliteitsbeleid worden geconcludeerd dat het aantrekkelijker maken van het reizen per trein ertoe leidt dat er meer met de trein wordt gereisd. De minister concludeert dat de maatregelen in het Actieplan bijdragen aan het uiteindelijke

beleidsdoel (groei van het reizen per trein), waarbij hij verwijst naar de midterm review van het Actieplan, die op 18 februari aan de Tweede Kamer is gezonden.

Op basis van dezelfde argumentatie als hierboven vermeld is de minister het ook niet eens met onze bevinding dat niet duidelijk is of de uitgaven voor het Actieplan 5% bijdragen aan de groei van het openbaar vervoer per spoor.

5.2 Nawoord Algemene Rekenkamer

Het is positief dat de minister de onvolkomenheden wil oplossen en dat hij onze aanbevelingen hiertoe overneemt. Wij vinden het ook positief dat de minister – als sluitstuk van de beheersing – audits laat uitvoeren naar de verbetermaatregelen.

De studies waarnaar de minister verwijst in zijn reactie op onze praktijktoets besteden aandacht aan veel voor het ov relevante onderwerpen. Ze bieden echter geen uitsluitsel over het door de minister gesuggereerde causale verband.

De minister is niet ingegaan op onze bevinding dat de publieke verantwoording over het beleid geen informatie bevat over de jaarlijkse uitgaven aan de verschillende maatregelen en dat informatie over de beleidsprestaties veelal ontbreekt.

KWALITEITSKAART

Toelichting op het instrument kwaliteitskaart

De kwaliteitskaart is een nieuw instrument van de Algemene Rekenkamer, dat we voor het eerst hebben opgenomen in onze rapporten bij de jaarverslagen 2008. De kwaliteitskaart is bedoeld om de uitkomsten van ons rechtmatigheidsonderzoek op een compacte manier te presenteren en plaatst de geconstateerde (ernstige) onvolkomenheden in de bedrijfsvoering in het licht van de totale bedrijfsvoering van het ministerie.

De kwaliteitskaart bestaat uit twee delen. In deel I zijn onze bevindingen gekoppeld aan de begrotingsartikelen van het ministerie. Dit deel van de kaart laat per artikel zien:

- voor welk percentage van de uitgaven concrete informatie over de beleidsresultaten in het jaarverslag is opgenomen;
- of het begrotingsartikel wordt geraakt door geconstateerde onvolkomenheden in de bedrijfsvoering, met mogelijk gevolgen voor de rechtmatigheid, de betrouwbaarheid van gegevens of de doelrealisatie;
- of wij als gevolg van geconstateerde onvolkomenheden daadwerkelijk fouten en onzekerheden in de rechtmatigheid of deugdelijke weergave hebben geconstateerd;
- of de geconstateerde fouten en onzekerheden de kwantitatieve tolerantiegrenzen overschrijden.

In deel II van de kwaliteitskaart vormen de organisatieonderdelen van het ministerie en de te beheersen bedrijfsvoeringsprocessen het uitgangspunt. Dit deel van de kaart is mede gebaseerd op de *Baseline financieel en materieelbeheer* van het Ministerie van Financiën, waarin de normen voor een goed financieel beheer en materieelbeheer zijn vastgelegd.

In dit deel van de kaart zetten we het aantal beheerdomeinen waarin we onvolkomenheden hebben geconstateerd af tegen het aantal beheerdomeinen dat voor een goed functioneren van het ministerie «relevant», respectievelijk «kritisch» is.

Deel II van de kwaliteitskaart maakt ook zichtbaar aan welke onderwerpen wij en/of de departementale auditdienst in de controle over 2009 extra aandacht hebben besteed en waar wij (ernstige) onvolkomenheden hebben geconstateerd. Met extra aandacht van de auditdienst bedoelen wij die aandacht voor de bedrijfsvoering die de reguliere aandacht uit hoofde van de jaarlijkse wettelijke controle overstijgt (zie hoofdstuk 1 van de toelichting op www.rekenkamer.nl voor informatie over onze onderzoeksoepzet). Met extra aandacht van de Algemene Rekenkamer doelen wij op ons departementsspecifieke en ons rijksbrede onderzoek.

Extra aandacht van de Algemene Rekenkamer en van de auditdienst betekent niet per definitie dat *alle* aspecten van het desbetreffende beheerdomein in het onderzoek zijn betrokken; de extra aandacht kan ook betrekking hebben op een enkel aspect binnen het beheerdomein.

Voor een verdere toelichting op het instrument kwaliteitskaart verwijzen wij naar onze website: www.rekenkamer.nl. Hier vindt u achtergrondinformatie over de kwaliteitskaart en over de gehanteerde criteria en ordeningsprincipes.

Kwaliteitskaart 2009 deel I
begrotingsartikelen Ministerie van VenW

Artikel waarvan tussen de...

- 0% en 50%
- 50% en 90%
- 90% en 100%

...van de gerealiseerde uitgaven is toegelicht met beleidsinformatie. Met beleidsinformatie bedoelen we informatie die specifiek, meetbaar en tijdsgebonden is.

- * Artikel waarbij onvoldoende¹⁾ is uitgelegd waarom een deel van de gerealiseerde uitgaven niet is toegelicht met (specifieke, meetbare en tijdsgebonden) beleidsinformatie.

**Jaarverslag
2009**

Hebben we bereikt wat we ons hadden voorgenomen?

Hebben we daarvoor gedaan wat we van plan waren te doen?

Beleidsartikelen

Beleidsinformatie

Art. nr.	Omschrijving	Uitgaven (x1.000)	Praktijktoets		
31	Integraal waterbeleid	€ 75.418			
32	Het bereiken van optimale veiligheid in of als gevolg van mobiliteit	€ 55.771			
33	Veiligheid gericht op de beheersing van veiligheidsrisico's	€ 56.816			
34	Betrouwbare netwerken, voorspelbare reistijden en een goede bereikbaarheid	€ 106.234	1		
35	Mainports en logistiek	€ 86.527			
36	Bewaken, waarborgen en verbeteren van toename kwaliteit leefomgeving, gegeven de toename van mobiliteit	€ 64.684			
37	Weer, klimaat, seismologie en ruimtevaart	€ 44.651			

1 5% Groei op het spoor

¹⁾ Onvoldoende wil zeggen dat voor minder dan 75% van de niet toegelichte gerealiseerde uitgaven wordt uitgelegd waarom de toelichting ontbreekt, of dat de uitleg die wordt gegeven geen goede verklaring biedt.

		Zie AAL punt:							
		1	2	3	4				
		Contractbeheer Rijkswaterstaat	Ontvangstenbeheer Rijkswaterstaat	Verplichtingenbeheer Financiën, Management en Control	Verplichtingenbeheer Shared Services Organisatie				
		Onvolkomenheid bij:						Tolerantiegrenzen overschreden?	
								Artikelniveau	
		€						Tolerantiegrenzen overschreden?	
Beleidsartikelen		⚙️ Bedrijfsvoering						€ Financiële info	
Art. nr.	Omschrijving								
31	Integraal waterbeleid			■	■				nee
32	Het bereiken van optimale veiligheid in of als gevolg van mobiliteit			■	■				nee
33	Veiligheid gericht op de beheersing van veiligheidsrisico's			■	■				nee
34	Betrouwbare netwerken, voorspelbare reistijden en een goede bereikbaarheid			■	■				nee
35	Mainports en logistiek			■	■				nee
36	Bewaken, waarborgen en verbeteren van toename kwaliteit leefomgeving, gegeven de toename mobiliteit			■	■				nee
37	Weer, klimaat, seismologie en ruimtevaart			■	■				nee
Niet-beleidsartikelen									
Art. nr.	Omschrijving								
39	Bijdragen Infrastructuurfonds en BDU								nee
40	Nominaal en onvoorzien								nee
41	Ondersteuning functioneren VenW			■	■				nee
Baten-lastendiensten									
	Rijkswaterstaat	■	■						nee
	Inspectie Verkeer en Waterstaat								
	KNMI								
								Tolerantiegrenzen gehele jaarverslag overschreden?	nee

**Kwaliteitskaart 2009 deel II
bedrijfsvoering Ministerie van VenW**

- Ernstige onvolkomenheid
- Onvolkomenheid
- Onvolkomenheid heeft gevolgen voor de rechtmatigheid en/of deugdelijke weergave

- Kritisch proces
- Relevant proces
- Proces van gering belang of komt niet voor

- Extra aandacht aan besteed door:
auditedienst
- Algemene Rekenkamer
- Algemene Rekenkamer en auditedienst

Elementen bedrijfsvoering	Opzet en beheer overdrachts-uitgaven en -ontvangsten			Opzet en beheer transactie-uitgaven en -ontvangsten			Financiële administratie (registratie)		Materieel-beheer		Interne organisatie		(toezicht) relaties/aansturing veld	
	Subsidies/rijksbijdragen	Specifieke uitkeringen	(Belasting) heffingen	Uitgaven personeel	Uitgaven materieel	Ontvangsten	Verplichtingen, ontvangsten en uitgaven	Overige (saldi) balansposten	Beheer eigendommen	Administratie/registratie	Managementcontrolestelsysteem	Omvangrijke administratieve en uitvoeringssystemen/ICT		
Directoraten-generaal/clusters (aantal organisatieonderdelen)														
SG/pSG (11 onderdelen)														
DG Mobiliteit (7 onderdelen)														
DG Luchtvaart en Maritieme Zaken (4 onderdelen)														
DG Water (2 onderdelen)														
Baten-lastendiensten (3 onderdelen)														
Onvolkomenheid niet toegedeeld aan organisatieonderdeel														

Verplichtingenbeheer Financiën, Management en Control, zie AAL punt 3

Verplichtingenbeheer Shared Services Organisatie, zie AAL punt 4

Contractbeheer Rijkswaterstaat, zie AAL punt 1

Ontvangstenbeheer Rijkswaterstaat, zie AAL punt 2

Totaal: 85 relevante en kritische processen (= het maximale aantal mogelijke onvolkomenheden)

Toelichting op de kwaliteitskaart van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat

Toelichting op kaart deel I

- *Beleidsinformatie*

Deel I van de kwaliteitskaart van het Ministerie van VenW maakt per artikel zichtbaar hoeveel procent van de uitgaven wordt toegelicht met specifieke, meetbare en tijdgebonden beleidsinformatie en of het eventuele ontbreken van deze informatie door het ministerie wordt uitgelegd.

- *Bedrijfsvoering*

Deel I van de kwaliteitskaart laat zien dat acht begrotingsartikelen van het ministerie worden geraakt door de onvolkomenheden die wij bij dit ministerie hebben geconstateerd.

- *Financiële informatie*

Uit deel I van de kwaliteitskaart van het Ministerie van VenW blijkt dat bij geen van de begrotingsartikelen de tolerantiegrens voor de omvang van fouten en onzekerheden in de rechtmatigheid en de deugdelijke weergave, wordt overschreden. De tolerantiegrens voor het jaarverslag van het Ministerie van VenW als geheel wordt niet overschreden.

Toelichting op kaart deel II

Uit deel II van de kwaliteitskaart van het Ministerie van VenW blijkt dat 85 beheerdomeinen van belang zijn voor de bedrijfsvoering. Daarvan zijn 24 beheerdomeinen als kritisch aan te merken. Van de 85 beheerdomeinen die van belang zijn voor het goed functioneren van het ministerie hebben de auditdienst van het Ministerie van VenW en/of wij 21 beheerdomeinen extra onderzocht. Daarvan waren er negen kritisch en twaalf relevant. Bij twee kritische en twee relevante beheerdomeinen hebben wij een onvolkomenheid geconstateerd:

- een onvolkomenheid in het beheer van de prestatiecontracten door Rijkswaterstaat (zie Audit Actielijst punt 1);
- een onvolkomenheid in het ontvangstenbeheer bij Rijkswaterstaat (zie Audit Actielijst punt 2);
- een onvolkomenheid in het verplichtingenbeheer bij de Hoofddirectie Financiën Management en Control (zie Audit Actielijst punt 3);
- een onvolkomenheid in het verplichtingenbeheer bij de Shared Services Organisatie (zie Audit Actielijst punt 4).

In hoofdstuk 3 lichten we de hierboven vermelde onvolkomenheden toe.

AUDIT ACTIELIJST 2010

De Audit Actielijst (AAL) laat zien op welke punten de Algemene Rekenkamer vindt dat het ministerie actie moet ondernemen. Deze punten kunnen zowel de onvolkomenheden in het financieel beheer en materieelbeheer betreffen als de onvolkomenheden in de overige onderdelen van de bedrijfsvoering. De lijst vermeldt ook welke maatregelen de minister heeft aangekondigd om de onvolkomenheden die wij hebben geconstateerd op te lossen.¹

Eerste jaar constatering, artikel en bedrag	Stand van zaken en conclusie	Aanbeveling	Toezegging minister	Meer informatie
1. Contractbeheer Rijkswaterstaat				
2006 Baten-lastendienst Rijkswaterstaat € 101 miljoen	De in 2008 bereikte verbeteringen in het beheer van de prestatiecontracten zijn niet bestendigd in 2009	Managementaandacht blijven schenken aan de structurele verbetering van het beheer van de prestatiecontracten.	Aanvullende afspraken tussen bestuur Rijkswaterstaat en betreffende diensten. Departementale auditdienst zal audit uitvoeren naar deze verbetermaatregel.	§ 3.2.1
2. Ontvangstenbeheer Rijkswaterstaat				
2008 Baten-lastendienst Rijkswaterstaat € 121 miljoen	Ontvangstenbeheer eind 2009 voldoende op orde gekomen. Enkele diensten moeten echter nog wel het structurele beheer rond het convenantenregister vormgeven.	Geef het structurele beheer van het convenantenregister verder vorm in 2010.	Beheer convenantenregisters is ingericht en er is aandacht voor borging daarvan. Departementale auditdienst zal audit uitvoeren naar deze verbetermaatregel.	§ 3.2.2
3. Verplichtingenbeheer Financiën, Management en Control				
2004 Alle artikelen en de saldbalanspost van VenW (XII) € 185 miljoen	Maatregelen om verplichtingenbeheer op orde te brengen, hebben nog onvoldoende resultaat. Geflatteerd beeld door meetellen facturen onder € 15 000.	Verbeterbeleid voortzetten tot voldoende resultaat is bereikt. Bereken resultaat zonder facturen onder € 15 000.	Verbetermaatregelen uit 2009 worden gehandhaafd.	§ 3.2.3
4. Verplichtingenbeheer Shared Services Organisatie				
2004 Alle artikelen en de saldbalanspost van VenW (XII) € 185 miljoen	Maatregelen om verplichtingenbeheer op orde te brengen, hebben nog onvoldoende resultaat. Geflatteerd beeld door meetellen facturen onder € 15 000.	Verbeterbeleid voortzetten tot voldoende resultaat is bereikt. Bereken resultaat zonder facturen onder € 15 000.	Verbetermaatregelen uit 2009 worden gehandhaafd.	§ 3.2.3

¹ De Algemene Rekenkamer kan op grond van de CW 2001 artikel 88 en 89 eventueel bezwaar maken tegen alle onvolkomenheden in het financieel beheer, het materieelbeheer en de daartoe bijgehouden administraties.

BIJLAGE

OVERZICHT FOUTEN EN ONZEKERHEDEN IN DE FINANCIËLE INFORMATIE IN HET JAARVERSLAG 2009 VAN HET MINISTERIE VAN VERKEER EN WATERSTAAT (XII)

A. Verplichtingen (€ x 1000)

Art. nr.	Omschrijving	Verantwoord bedrag	Rechtmatigheid	Deugdelijke weergave	Fout	Rechtmatigheid	Deugdelijke weergave	Onzekerheid	Totaal F + O	Tolerantie overschreden?	Onzekerheid over volledigheid
Beleidsartikelen											
31*	Integraal waterbeleid	62 814	-	-	-	-	-	-	-	-	-
32*	Het bereiken van optimale veiligheid in of als gevolg van mobiliteit	56 339	-	-	-	-	-	-	-	-	-
33*	Veiligheid gericht op de beheersing van veiligheidsrisico's	54 706	-	-	22	-	-	-	22	nee	-
34*	Betrouwbaarheid netwerken voor spelbare reistijden en een goede bereikbaarheid	213 508	-	-	121	-	-	-	121	nee	-
35*	Mainports en logistiek	77 554	-	-	137	-	-	-	137	nee	-
36*	Bewaken, waarborgen en verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving, gegeven de toename van mobiliteit	63 782	-	130	-	-	-	-	130	nee	-
37*	Weer, klimaat, seismologie en ruimtevvaart	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Niet-beleidsartikelen											
39	Bijdragen Infrastructuurfonds en BDU	8 577 155	-	-	-	-	-	-	-	-	-
40	Nominaal en onvoorzien	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
41*	Ondersteuning functioneren VenW	238 511	171	171	8 331	-	-	1 725	10 227	nee	-
Totaal		9 344 369	301	301	8 610	-	-	1 725	-	-	-

* De fouten worden (deels) veroorzaakt door onvolkomenheden in de bedrijfsvoering

Individuele fouten in de deugdelijke weergave die de tolerantie overschrijden

Art. nr.	Post	Fout
Totaal individuele fouten		
		0
Totaal verplichtingen		
	9 344 369	
Procentuele fout	0,10%	Tolerantiegrens niet overschreden
Procentuele onzekerheid	0,02%	Tolerantiegrens niet overschreden

B/C. Uitgaven + ontvangsten (€ x 1000)

Art. nr.	Omschrijving	Verantwoord bedrag	Fout	Onzekerheid	Totaal F + O	Tolerantie overschreden?	Onzekerheid over volledigheid
		Rechtmatigheid	Deugdelijke weergave	Rechtmatigheid	Deugdelijke weergave		
Beleidsartikelen							
31	Integraal waterbeleid	76 492	137	-	612	nee	-
32	Het bereiken van optimale veiligheid in of als gevolg van mobiliteit	57 089	282	-	660	nee	-
33	Veiligheid gericht op de beheersing van veiligheidsrisico's	56 938	78	-	387	nee	-
34	Betrouwbaarheid netwerken voorspelbare reistijden en een goede bereikbaarheid	107 222	385	-	1 919	nee	-
35	Mainports en logistiek	96 395	328	-	722	nee	-
36	Bewaken, waarborgen en verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving, gegeven de toename van mobiliteit	114 306	329	-	1 688	nee	-
37	Weer, klimaat, seismologie en ruimtevaart	44 651	108	-	-	nee	-
Niet-beleidsartikelen							
39	Bijdragen Infrastructuurfonds en BDU	8 311 744	-	-	-	-	-
40	Nominaal en onvoorzien	-	-	-	-	-	-
41	Ondersteuning functioneren VenW	307 915	1 169	-	9 074	nee	-
	Totaal	9 172 752	2 816	-	15 062	-	-

* Uitsplitsing van het verantwoorde bedrag naar uitgaven en ontvangsten vindt plaats in bijlagen B en C

(1)	Totaal uitgaven en ontvangsten	9 172 752	Omvangsbasis uitgaven + ontvangsten
	Procentuele fout	0,03%	Tolerantiegrens niet overschreden
	Procentuele onzekerheid	0,16%	Tolerantiegrens niet overschreden
(2)	Totaal	9 354 095	Omvangsbasis uitgaven + ontvangsten + bijdrage(n) van derden baten-lastendiensten
	Procentuele fout	0,11%	Tolerantiegrens niet overschreden
	Procentuele onzekerheid	0,90%	Tolerantiegrens niet overschreden

B. Uitgaven (€ x 1000)

Art. nr.	Omschrijving	Verantwoord bedrag	Rechtmatigheid	Fout	Rechtmatigheid	Deugdelijke weergave	Onzekerheid	Totaal F + O	Tolerantie overschreden?	Onzekerheid over volledigheid
	Beleidsartikelen									
31	Integraal waterbeleid	75 418	137	-	612	-	-	749	nee	-
32	Het bereiken van optimale veiligheid in of als gevolg van mobiliteit	55 771	282	-	660	-	-	942	nee	-
33	Veiligheid gericht op de beheersing van veiligheidsrisico's	56 816	78	-	387	-	-	465	nee	-
34	Betrouwbaarheid netwerken voorspelbare reistijden en een goede bereikbaarheid	106 234	385	-	1 919	-	-	2 304	nee	-
35	Mainports en logistiek	86 527	328	-	722	-	-	1 050	nee	-
36	Bewaken, waarborgen en verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving, gegeven de toename van mobiliteit	64 684	329	-	1 688	-	-	2 017	nee	-
37	Weer, klimaat, seismologie en ruimtevaart	44 651	108	-	-	-	-	108	nee	-
	Niet-beleidsartikelen									
39	Bijdragen Infrastructuurfonds en BDU	8 311 743	-	-	-	-	-	-	-	-
40	Nominaal en onvoorzien	-	-	-	-	-	-	-	-	-
41	Ondersteuning functioneren VenW	272 798	1 169	-	9 074	-	-	10 243	nee	-
	Totaal	9 074 642	2 816	-	15 062	-	-	-	-	-

Individuele fouten in de deugdelijke weergave die de tolerantie overschrijden

Art. nr.	Post	Fout
	Totaal individuele fouten	0
	Totaal uitgaven	9 074 642
	Procentuele fout	0,03%
	Procentuele onzekerheid	0,17%
		Tolerantiegrens niet overschreden
		Tolerantiegrens niet overschreden

C. Ontvangsten (€ x 1000)

Art. nr.	Omschrijving	Verantwoord bedrag	Rechtmatigheid	Fout	Rechtmatigheid	Deugdelijke weergave	Totaal F + O	Tolerantie overschreden?	Onzekerheid over volledigheid
	Beleidsartikelen								
31	Integraal waterbeleid	1 074	-	-	-	-	-	-	-
32	Het bereiken van optimale veiligheid in of als gevolg van mobiliteit	1 318	-	-	-	-	-	-	-
33	Veiligheid gericht op de beheersing van veiligheidsrisico's	122	-	-	-	-	-	-	-
34	Betrouwbaarheid netwerken voorspelbare reistijden en een goede bereikbaarheid	988	-	-	-	-	-	-	-
35	Mainports en logistiek	9 868	-	-	-	-	-	-	-
36	Bewaken, waarborgen en verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving, gegeven de toename van mobiliteit	49 622	-	-	-	-	-	-	-
37	Weer, klimaat, seismologie en ruimtevaart	-	-	-	-	-	-	-	-
	Niet-beleidsartikelen								
39	Bijdragen Infrastructuurfonds en BDU	1	-	-	-	-	-	-	-
40	Nominaal en onvoorzien	-	-	-	-	-	-	-	-
41	Ondersteuning functioneren VenW	35 117	-	-	-	-	-	-	-
	Totaal	98 110	-	-	-	-	-	-	-

Individuele fouten in de deugdelijke weergave die de tolerantie overschrijden

Art. nr.	Post	Fout
	Totaal individuele fouten	0
	Totaal ontvangsten	98 110
	Procentuele fout	0,00%
	Procentuele onzekerheid	0,00%

D. Baten-lastendiensten (€ x 1000)

Art. nr.	Omschrijving	Verantwoord bedrag	Rechtmatigheid	Deugdelijke weergave	Fout	Rechtmatigheid	Deugdelijke weergave	Onzekerheid	Totaal F + O	Tolerantie overschreden?	Onzekerheid over volledigheid
	Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut										
	Baten	56 750	17	37		252	41		347	-	
	Bijdrage moederdepartement Rijkswaterstaat	36 818	-	-		-	-		-	-	
	Baten*	2 471 168	4 001	3 113		68 144	-		75 257	-	
	Bijdrage moederdepartement Inspectie Verkeer en Waterstaat	2 328 047	-	-		-	-		-	-	
	Baten	111 497	12	-		457	-		469	-	
	Bijdrage moederdepartement	93 207	-	-		-	-		-	-	
	Totaal baten	2 639 415	4 030	3 150		68 853	41		-	-	

* De fouten worden (deels) veroorzaakt door onvolkomenheden in de bedrijfsvoering

Totale baten baten-lastendiensten	2 639 415	
Procentuele fout	0,27%	Tolerantiegrens niet overschreden
Procentuele onzekerheid	2,61%	Tolerantiegrens niet overschreden

E. Saldibalans (€ x 1000)

Art. nr.	Omschrijving	Verantwoord bedrag	Rechtmatigheid	Deugdelijke weergave	Fout	Rechtmatigheid	Deugdelijke weergave	Onzekerheid	Totaal F + O	Onzekerheid over volledigheid
3	Liquide middelen	0	-	-	-	-	-	-	-	-
5	Uitgaven buiten begrotingsverband	7 616	-	100	-	-	-	-	100	-
6	Ontvangsten buiten begrotingsverband	33 568	-	-	-	-	-	-	-	-
7	Openstaande rechten	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8	Extra-comptabele vorderingen	25 761	-	-	-	-	-	-	-	-
9	Extra-comptabele schulden	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10	Voorschotten	5 712 037	-	4 444	-	-	-	-	4 444	-
11	Garantieverplichtingen	80 000	-	-	-	-	-	-	-	-
12	Openstaande verplichtingen	2 845 645	-	2 236	-	-	21 725	-	23 961	-
13	Deelhelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-
14	Leningen u/g	6 645	-	-	-	-	-	-	-	-
15	Leningen o/g	12 048	-	3 600	-	-	-	-	3 600	-
16	Sluitrekening met het Infrastructuurfonds	372 259	-	-	-	-	-	-	-	-
	Totaal beoordeeld	9 095 579	-	10 380	-	-	21 725	-	-	-

(De tolerantiegrens wordt afgeleid van totaal beoordeeld)

Totaal saldibalans	9 095 579	Tolerantiegrens niet overschreden
Procentuele fout	0,11%	Tolerantiegrens niet overschreden
Procentuele onzekerheid	0,24%	Tolerantiegrens niet overschreden

F. Afgerekende voorschotten (€ x 1000)

Omschrijving	Verantwoord bedrag	Fout	Onzekerheid	Totaal F + O	Tolerantie overschreden?	Onzekerheid over volledigheid
		Rechtmatigheid	Deugdelijke weergave	Rechtmatigheid	Deugdelijke weergave	
Totaal afgerekende voorschotten	1 687 390	-	-	-	-	-

GEBRUIKTE AFKORTINGEN

AAL	Audit Actielijst
CW 2001	Comptabiliteitswet 2001
ICT	informatie- en communicatietechnologie
KNMI	Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut
RWS	Rijkswaterstaat
VenW	(Ministerie van) Verkeer en Waterstaat

Op www.rekenkamer.nl staat een verklarende woordenlijst met begrippen die veel voorkomen in onze rapporten bij de jaarverslagen.